

Dış Ticarete “Akreditasyon” Önem Kazanıyor

Elif UĞUR

Avrupa Birliği yıllardır bir parçası olabilmek için uğraş verdiğimiz, gerek ekonomik, gerek siyasal gerekse sosyal açıdan tamamiyle uyum sağlamaya çalıştığımız bir oluşum.

1950’li yılların süper güçleri Amerika ve Rusya’ya karşı Avrupa ülkelerinin ekonomik güçlerini arttırmak amacıyla Avrupa Ekonomik Topluluğu olarak kurulan ve 1992 yılında

Avrupa Birliği adını alan topluluk ülkemiz dış ticaretinde son derece önemli bir yere sahip.

Avrupa Birliği ülkeleri, kurutulmuş meyve sebzeden tahıl ürünlerine, tütünden pamuğa, zeytinyağından kesme çiçeğe kadar bir çok üründe en büyük alıcımız konumunda.

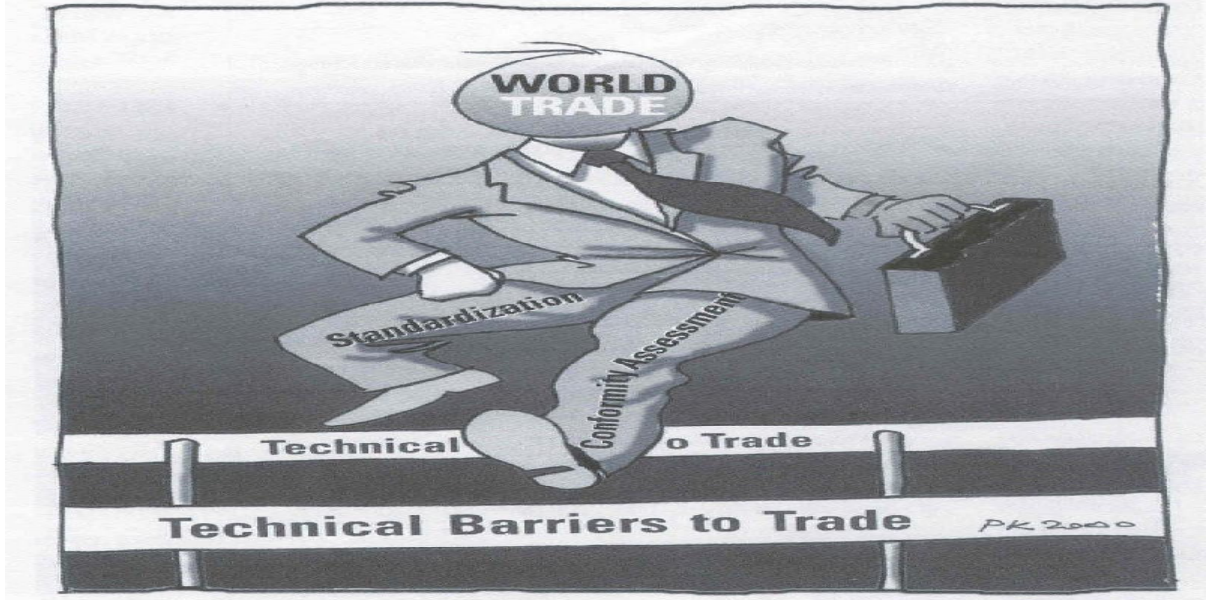
Ancak, ihracat pazarımızda son derece büyük bir paya sahip olan Avrupa Birliği ülkeleri ile ticaret yapmak sanıldığı kadar kolay değil.

Avrupa Birliği’ne üye ülkelerde ithalatçı firmalar ülkemiz firmalarından belirli koşullar dahilinde ürün ve/veya hizmet almayı kabul ediyorlar.

Ürünlerin çevreye zarar vermeden üretilmiş olması, sağlığa zararlı madde içermemesi, ülkemiz firmalarının ihracat yapabilmesi için aranan koşullardan sadece birkaç tanesi.

Kota, gümrük vergisi v.b. ticari engellerin ortadan kaldırılması ile birlikte ülkeler tüketici güvenliği ve çevre koruma amaçlı olarak standartlar ve teknik düzenlemeler ile ülkelerine giren malları kontrol yöntemleri geliştiriyorlar.

Uluslararası Standart Kuruluşları bu standart ve teknik düzenlemelerin tüm dünyada aynı şekilde uygulanması ile dış ticareti tüm ülkeler açısından kolaylaştırmayı hedefliyor.

Diğer taraftan; ürünlerin ilgili standartlara uygunluğunu tespit etmek, tüketici beklentilerini karşılar nitelikte olduğunu ortaya koymak için yapılan deney, muayene ve belgelendirme çalışmalarının nitelik itibariyle ülkeden ülkeye farklılık göstermeden yürütülmesini sağlayan düzenlemeler de gündemde yer alıyor.

Bu düzenlemeler içerisinde en önemli olanlardan birisi de akreditasyon sistemleri.

Uluslararası kabul görmüş ortak ölçülere göre yapılandırılan ve çalıştırılan akreditasyon sistemleri ile;

- Uygunluk değerlendirmesi hizmetlerinin farklı ülkelerde farklı niteliklerde yürütülmesinin engellenmesi,
- Test ve belgelendirme konusunun ticarete teknik engel haline gelmesine yol açacak bir zemin oluşturma halinin önüne geçilmesi

amaçlanıyor.

Akreditasyon;

- Ürün/hizmet,
- Kalite yönetim sistemi,
- Çevre yönetim sistemi ve
- Personel belgelendirmesi

yapan kuruluşların, laboratuvarlar, muayene ve deney kuruluşlarının belirli görevleri yapmaya yeterli olduklarının uluslararası kabul görmüş teknik kriterlere göre değerlendirilerek onaylanması, belgelendirilmesi ve devamının sağlanması faaliyeti olarak tanımlanabilir.

Bir başka deyişle akreditasyon; uygunluk değerlendirme kuruluşlarının yeterliliklerinin, resmi bir sistem tarafından, belirlenmiş standartlar esas alınarak değerlendirilmesi ve onaylanmasıdır.

Uygunluk değerlendirmesi ise; ürünlerin veya hizmetlerin istenilen şartlara uygunluğunu göstermek amacıyla yapılan; deney, analiz, muayene, kalibrasyon ve belgelendirme işleridir.

Akreditasyon çalışmaları ile, Dünya Ticaret Örgütü'nün prensipleri doğrultusunda, eşdeğer fonksiyonları olan kuruluşların, birbirinden farklı nitelikte hizmet vermelerinin önüne geçilmesi hedefleniyor.

Ayrıca, bazı deney ve muayene çalışmalarının ayrı ayrı ülkelerde yapılması engellenerek kaynak israfı önlenmeye çalışılıyor.

Yani, akreditasyon sistemi;

- Ulusal ekonomilerin ürettiği mal ve hizmetlerin uygunluğunu değerlendirme faaliyetleri,
- Mal ve hizmetlerin teknik emniyeti ve kalitesine dair piyasa beklentilerinin yükselmesi,
- Çevre yönetimi, işyeri ve çalışanların sağlığı konusunda gönüllü belgelendirme sistemlerinin gelişmesi,
- Ülkemizdeki belgelendirme çalışmaları ve laboratuvar faaliyetlerinin niteliğinin yükseltilmesi ihtiyacı

gibi nedenlerle gerekli hale geliyor.

Ülkemizde, 2005 yılı itibariyle 73 adet akredite kuruluş bulunuyor.

Bu akredite kuruluşların 26 tanesi deney laboratuvarı, 18 tanesi kalibrasyon laboratuvarı, 14 tanesi sistem belgelendirme kuruluşu, 11 tanesi muayene kuruluşları, 2 tanesi personel belgelendirme kuruluşları ve 1 tanesi de ürün belgelendirme kuruluşu.

- Akredite deney laboratuvarlarının 11 tanesi Ankara, 5 tanesi Kocaeli, 3 tanesi Bursa, 3 tanesi İzmir, 1'er tanesi Eskişehir, İstanbul, Aydın ve Mersin illerinde,
- Kalibrasyon laboratuvarının 5 tanesi Ankara, 4 tanesi İstanbul, 3 tanesi Bursa, 2 tanesi Kocaeli, 1'er tanesi de İzmir, Adana, Tekirdağ ve Sakarya illerinde,
- Sistem belgelendirme kuruluşlarının 9 tanesi İstanbul, 4 tanesi Ankara ve 1 tanesi de Kocaeli illerinde,
- Muayene kuruluşlarının 10 tanesi İstanbul ve 1 tanesi Ankara'da,
- Personel belgelendirme kuruluşlarının 2 tanesi de Ankara'da,
- Ürün belgelendirme kuruluşu ise sadece Ankara'da

faaliyet gösteriyor.

İlimizde mevcut akredite kuruluş sayısı sadece 4 adet.

Bunlar, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı İzmir İl Kontrol Laboratuvar Müdürlüğü, Türk Standartları Enstitüsü İzmir Bölge Müdürlüğü, Opet Madeni Yağ ve Katıkları Laboratuvarı ile Egemet Kalibrasyon-Ölçüm Ticaret Ltd. Şti. Kalibrasyon Laboratuvarı.

Tablo 1: Tarım ve Köyişleri Bakanlığı İzmir İl Kontrol Laboratuvar Müdürlüğü'nce Yapılan Akreditasyonların Kapsamı

Toksin Analizleri Laboratuvarı	
Deneyi Yapılan Malzemeler Ürünler	Deney Adı
Kuru Meyveler ve Baharatlar	Toplam Aflatoksin ve Aflatoksin B ₁ Tayini
Yağlı- Kuru Meyveler	Aflatoksin Tayini
Katkı Analizleri Laboratuvarı	
Deneyi Yapılan Malzemeler Ürünler	Deney Adı
Alkolsüz İçecekler	Kafein Tayini
Kahve	Kafein Tayini

Tablo 2: Türk Standartları Enstitüsü İzmir Bölge Müdürlüğü'nce Yapılan Akreditasyonların Kapsamı

Makine ve Malzeme Laboratuvarı	
Deneyi Yapılan Malzemeler Ürünler	Deney Adı
Metalik Malzemeler	Çekme Deneyi Brinell Sertlik Deneyi Rockwell Sertlik Deneyi Vickers Sertlik Deneyi Charpy Vurma Deneyi
Kişisel Göz Koruması- Genel Kullanım Amaçlı Güneş Gözlükleri ve Güneşe Karşı Koruyucu Filtreler	Malzeme Yüzey Kalitesi Tayini Radyasyona Karşı Direnç Tayini Tutuşma Tayini Artırılmış Sağlamlık Güneşe Karşı Koruyucu Polarize Edici Filtreler
Oftalmik Optik-Gözlük Çerçeveleri Genel Özellikler ve Deney Metotları	Ölçme Sistemleri Ölçme Toleransları Değişken Sıcaklıklarda Ölçülerin Sabit Kalması Mekanik Sağlamlık Terlemeye Karşı Direnç Optik Radyasyona Karşı Direnç Alevlenmeye Karşı Direnç

İnşaat Laboratuvarı

Deneyi Yapılan Malzemeler/Ürünler	Deney Adı
Seramik Karolar	Boyut ve Yüzey Kalitesi Tayini Su Emme Görünen Gözeneklilik, Görünen Bağlı Yoğunluk ve Hacim Kütlesinin Kaynatma Metodu ile Tayini Eğilme Dayanımı ve Kırılma Dayanımı Tayini Sırlı Karolar-Yüzey Aşınmasına Dayanıklılık Tayini Lineer Isıl Genleşme Tayini Isı Şokuna Dayanıklılık Tayini Sırlı Karolar-Sırın Çatlama Dayanımının Tayini
Beton Ürünleri	Deney Numunelerinde Basınç Dayanımının Tayini

Elektrik ve Elektronik Laboratuvarı

Deneyi Yapılan Malzemeler/Ürünler	Deney Adı
Ev ve Benzeri Yerlerde Kullanılan Cihazlar	Güvenlik Kuralları-Ev ve Benzeri Yerlerde Kullanılan Elektrikli Cihazlar İçin Bölüm 1: Genel Kurallar Güvenlik Kuralları-Ev ve Benzeri Yerlerde Kullanılan Elektrikli Cihazlar İçin Bölüm 2-80: Vantilatörler İçin Özel Kurallar Güvenlik Kuralları-Ev ve Benzeri Yerlerde Kullanılan Elektrikli Cihazlar İçin Bölüm 2-30: Oda Isıtıcıları İçin Özel Kurallar Güvenlik Kuralları-Ev ve Benzeri Yerlerde Kullanılan Elektrikli Cihazlar İçin Bölüm 2.15: Sıvı Isıtma Cihazları İçin Özel Kurallar Güvenlik Kuralları-Ev ve Benzeri Yerlerde Kullanılan Elektrikli Cihazlar İçin Bölüm 2-31: Ocak Üstü Davlumbazlar İçin Özel Kurallar Güvenlik Kuralları-Ev ve Benzeri Yerlerde Kullanılan Elektrikli Cihazlar İçin Bölüm 2-9: Kızartıcılar, Izgaralar ve Benzeri Taşınabilir Pişirme Cihazları İçin Özel Kurallar

Kimya Gıda ve Malzeme Laboratuvarı		
Deneyi Yapılan Malzemeler Ürünler	Yapılan	Deney Adı
PH 3-10 Arasında Olan İçme Suyu ve Mineral Suları		Dr. Lange Kit İle Nitrat Tayini (LCK 339 1-60 mg/l) (LCK 340 22-155 mg/l)
		Dr. Lange Kit İle Nitrit Tayini (LCK 341 0.05-2.0 mg/l) (LCK 342 2-20.0 mg/l)
		Dr. Lange Kit İle Amonyum Tayini (LCK 304 0.02-2.50 mg/l) (LCK 303 2.5-60.0 mg/l)
		Dr. Lange Kit İle Klorür Tayini (LCK 311 1-70 mg/l)
		Dr. Lange Kit İle Bor Tayini (LCK 307 0.05-2.50 mg/l)
Suda Çözünen Gübreler	Sıvı	AAS Yöntemiyle Demir Tayini (0.005-10%)
		AAS Yöntemiyle Bakır Tayini (0.005-10%)
		AAS Yöntemiyle Mangan Tayini (0.005-10%)
		AAS Yöntemiyle Kobalt Tayini (0.005-10%)
		AAS Yöntemiyle Çinko Tayini (0.005-10%)

Ambalaj Araştırma Geliştirme Deney Merkezi	
Deneyi Yapılan Malzemeler/Ürünler	Deney Adı
Kağıt ve Karton	Gramaj Tayini COBB Metoduyla Su Emiciliğinin Tayini Kopma Özelliklerinin Tayini Sabit Hızda Çekme Metodu İle Kopma Dayanımı ve Kopma Anında Uzama (5-1000N/mm)
Oluklu Mukavvalar	Gramaj Tayini Patlama Dayanımı Tayini (0-7000 kPa) COBB Metoduyla Su Emme Miktarı Tayini Tek Yüzeyle ve tek Dalgalı Yüzeyle Ezilme Dayanımı Tayini (100-5000N) Mumlanmamış Kenar Metoduyla Kenar Ezilme Dayanımı Tayini (100-5000N)
Kağıt	Patlama Dayanımı Tayini (0-7000 kPa)
Yumuşak İnce Kağıt	Gramaj Tayini
Plastikler-Termoplastikler	Kütlesel Erime Akış Hızı ve Hacimsel Erime Akış Hızı'nın Tayini (Min: 0.1 gr./10 min, 30°C-325°C)
Dondurulmuş Taşıma Ambalajları	Titreşim Deneyi (3-300 Hz, 0.01-5 g, 0.01-51mm) Yatay Çarpma/Eğik Düzlem Deneyi (H=116 cm)
Taşıma Ambalajları	Basma Dayanımı Tayini (1kN-30kN)
Plastik Dokuma Çuvallar	Kopma Dayanımı Tayini (1kN-30kN)

Ex AR-GE Test ve Onay Merkezi Laboratuvarı	
Deneyi Yapılan Malzemeler/Ürünler	Deney Adı
Cam Yünü Taş Yünü Kalsiyum Silikat Plaka Tahta Lifli Plaka Alçı Taşlı Lifli Plaka FR Selüloz Seyrek Dondurulmuş Mineral Yün Seyrek Dondurulmuş Vermiculux Polistren Beton Plaka	Yapı Malzemelerinin Yanmazlık Testi (0-800°C)

Tablo 3: Opet Madeni Yağ ve Katıkları Laboratuvarı'nca Yapılan Akreditasyonların Kapsamı

Opet Madeni Yağ ve Katıkları Laboratuvarı	
Deneyi Yapılan Malzemeler/Ürünler	Deney Adı
Petrol Ürünleri ve Madeni Yağlar	Petrol Ürünleri Renk Tayini (ASTM Renk Skalası)
	Yoğunluk Tayini
	Kinematik Viskozite Tayini
	Petrol Ürünleri Kinematik Viskoziteden Viskozite İndeksinin Hesaplanması
	Parlama Noktası Tayini (Cleveland Açık Kap Metodu)
	Akma Noktası Tayini
	Köpürme Özelliği Tayini
Petrol Ürünleri Baz Sayısı Tayini	
Antifiriz	pH Tayini
	Motor Soğutucularında (Antifreeze) Saklı Alkalilik Tayini

Tablo 4: Egemet Kalibrasyon-Ölçüm Ticaret Ltd. Şti. Kalibrasyon Laboratuvarı'nca Yapılan Akreditasyonların Kapsamı

Ölçüm Büyüklüğü Kalibre Edilen Cihazlar	Ölçüm Aralığı	Ölçüm Şartları
Boyut Mikrometre	Dış Çap 500 mm'ye Kadar	Bölüntü Değeri 0.01 mm 0.001 mm
	İç Çap 305 mm'ye Kadar	Bölüntü Değeri 0.01 mm 0.001 mm
	Derinlik 500 mm'ye Kadar	Bölüntü Değeri 0.01 mm
Kumpas	İç ve Dış Ölçümler 1000 mm'ye Kadar	Bölüntü Değeri 0.01 mm 0.02 mm 0.05 mm
	Derinlik 1000 mm'ye Kadar	Bölüntü Değeri 0.01 mm 0.02 mm 0.05 mm
Ölçü Saati (Komparatör) Mafsallı Komparatör	50 mm'ye Kadar	Bölüntü Değeri 0.01 mm 0.002 mm 0.001 mm
	2 mm'ye Kadar	Bölüntü Değeri 0.01 mm 0.002 mm 0.001 mm
Mihengir	1000 mm'ye Kadar	Bölüntü Değeri 0.01 mm 0.02 mm 0.05 mm
Boyut Düz Tampon Mstar	1 mm-300 mm Arası	
Düz Halka Master	1,5 mm-250 mm Arası	
Vida Tampon Master	1 mm-300 mm Arası	
Vida Halka Master	3 mm-200 mm Arası	
Çatal Master	1,5 mm-250 mm Arası	
Mikrometre Ayar Çubuğu	25 mm-300 mm Arası	
Ölçü Pimi	0,3 mm-30 mm Arası	
Blok Masterlar ISO 3650'ye Uygun Çelik Malzeme	0,5 mm-100 mm Arası	Karşılaştırmalı Ölçüm Metodu İle Merkez Noktasının Nominal Değerden Sapmasının Ölçümü

Ülkemizde, mevcut bulunan bu Uygunluk Değerlendirme Kuruluşlarının yeterlilikleri Türk Akreditasyon Kurumu (TÜRKAK) tarafından saptanıyor.

TÜRKAK, 27 Ekim 1999 tarihinde TBMM'de kabul edilen ve 04 Kasım 1999 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren "Türk Akreditasyon Kurumu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun" ile; ülkemizde faaliyet gösteren ve teknik düzenlemelere konu olan ürün güvenliği, kalite, deney, muayene ve belgelendirme kuruluşlarının yeterliliklerini tescil etmek ve uluslararası geçerliliklerini sağlamak amacıyla kurulmuş.

Kurum özetle;

- Sistemi,
- Personeli,
- Deney ve kalibrasyon laboratuvarlarını,
- Ürünü

belgeleyen kurumları denetliyor ve onaylıyor.

Türk Akreditasyon Kurumu;

- DTÖ'nün düzenlemelerine uygun bir uygunluk değerlendirmesi altyapısı oluşturulması ile ülkemizdeki belgelendirme faaliyetlerinin saygınlığı ve güvenilirliğinin artması,
- Mal ve hizmetlerin kalitesi hakkında düzenlenen belgelerin, muayene ve deney raporlarının tüketicilerin daha doğru ve yeterli bilgilenmesini sağlayan dokümanlar haline gelmesi,
- AB'ye ihraç edilen malların kalitesi ve teknik emniyetine dair belgelerin yurt içinden alınabilmesi,
- Ülkemizdeki uygunluk değerlendirme kuruluşlarının, AB'ye ihraç yapmak isteyen AB dışı civar ülkelerin üreticilerine, ihtiyaç duydukları belgelendirme hizmetlerini satmak suretiyle kazanç sağlaması,
- Rekabete açık ve şeffaf biçimde çalışan bir uygunluk değerlendirme hizmetleri sektörünün oluşması ve bu sahaya yatırım yapmanın cazip hale gelmesi

gibi pek çok fayda sağlıyor.

Dünyada ise, Avrupa Birliği üyesi ülkelerin akreditasyon kuruluşlarının üye olduğu Avrupa Akreditasyon Birliği (EA), Avrupa Birliği bünyesinde, Uygunluk Değerlendirme Kuruluşlarının tüm Avrupa'da ortak standartlara göre yapılandırılması, denetlenmesi ve gözetim altında tutulmasını sağlayan önemli bir oluşum olarak yer alıyor.

Türk Akreditasyon Kurumu'nun Avrupa Akreditasyon Birliği'ne tam üyelik başvurusu 28 Kasım 2002 tarihinde onaylanarak kabul edilmiş.

TÜRKAK tam üyeliğe kabul edildikten sonra, Kurum 29 Mart 2005 tarihinde Avrupa Akreditasyon Birliği ile Karşılıklı Tanıma Anlaşması'nı imzalamak için başvuruda bulunmuş.

Kurum yetkililerinden alınan bilgiye göre, Karşılıklı Tanıma Anlaşması'nın 2005 yılı sonunda Avrupa Akreditasyon Birliği ve TÜRKAK arasında imzalanması hedefleniyor.

İhracatımızın %50-55 oranında AB ülkelerine yapıldığı düşünülürken anlaşmanın imzalanmasından sonra, ülkemizin AB ile olan ticaretinin kolaylaşacağı aşikar.

Gerek Avrupa Birliği, gerek diğer ülkelerle gerçekleştirdiğimiz dış ticarete rekabet her geçen gün kızışıyor.

Bu rekabet ortamında daha kaliteli, çevreye ve insan sağlığına uygun ürün üretimi zorunlu hale geliyor.

Bu kapsamda, Avrupa Birliği'ne uyum sağlayabilmek ve küresel rekabeti göğüsleyebilmek için uluslararası standartları benimsememiz gerekiyor.

AB pazarında ise; mal ve hizmetlerin standardına dair belge veren kurumların akredite edilmiş olması zorunluluk haline gelmiş durumda.

AB ülkelerinde akredite olmuş laboratuvar, muayene ve belgelendirme kuruluşlarının sayısı her geçen gün artıyor.

AB üyeliğini hedefleyen ve ihracatının önemli bir bölümünü AB'ye gerçekleştiren Türkiye'nin bu yönde yapılanması yani mevcut akredite kurum sayısını çok daha üst seviyelere çıkarılması gerekiyor.